

[Smysl historických dějů]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1990.1 \(pokračování v novém sešitu\) \(strojopis\)](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1990.1 \(pokračování v novém sešitu\) \(strojopis\)](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 12. 1. 1991
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 12. 1. 1991

[Smysl historických dějů]

90/200

910112

Pekař (rektorská přednáška 1931, „Smysl českých dějin“) se přihlašuje k pojetí, resp. „filosofii“ dějin ve smyslu historiografie empiristickopozitivistické (386, in: *O smyslu českých dějin*, Praha 1990), a charakterizuje je následovně: „Nejde tu v podstatě o nic jiného než o poznání hlavních faktorů dějinného vývoje a výklad souvislostí jimi vytvořených.“ (dtto) O něco dále na téže stránce mu jde o „výklad o vůdčích důvodech a souvislostech vývoje“ (totiž dějin), což považuje právě za „jejich filosofii“ (387). A to je pro něho „první stupeň“, bez něhož nelze postoupit „k úkolu širším významem slova ‚smysl‘ výše naznačenému“. To je nepochybně samo o sobě stanovisko metodologické, obsahující jistá filosofémata, jež sice nejsou vyslovena, ale která jsou nutným předpokladem smysluplnosti řečeného. Pekař má za to, že lze popsat historické děje, aniž bychom se předem jakkoliv dotkli smyslu těch dějů, a teprve poté, co jsme řádně tento popis provedli, fakta konstatovali, veškerý materiál zaznamenali, můžeme uvažovat o něčem dalším, širším, totiž o smyslu toho, co jsme tak v úplnosti popsali. To je ovšem právě filosoficky mylný předpoklad. Bez pochopení smyslu toho, co se dělo a děje, nejsme vůbec schopni náležitě popsat ani pouhou fakticitu, faktickou stránku dění, neboť ta je sama o sobě prakticky nevyčerpatelná jakýmkoliv popisem. Bez předběžného pochopení smyslu nejsme vůbec s to rozlišit fakticitu významnou od bezvýznamné, okrajovou od centrální. Již v samotném přístupu si s sebou přinášíme jistá vjemová a apercepční schemata, myšlenkové modely, s nimiž pak pracujeme. Ty jsme sice mohli prostě převzít od jiných, ale převzali jsme s nimi vědomky či nevědomky spoustu filosofémat, na nichž jsou založeny.